

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра історії та культури української мови

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Українська мова (за професійним спілкуванням)

(обов'язкова)

Освітньо-професійна програма: *Географія*

Спеціальність: *106 Географія*

Галузь знань: *10 Природничі науки*

Рівень вищої освіти: *перший (бакалаврський)*
Географічний факультет

Мова навчання: *українська*

Розробники:

Гуцуляк Ірина Георгіївна – доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови;

Бичкова Тетяна Сергіївна – доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови;

Профайл викладача (-ів) *Бичкова Тетяна Сергіївна*: <http://philology.chnu.edu.ua/?personal>

Контактний тел. 095 3412714

E-mail: t.bychkova@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=500>

Консультації Очні та онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)» призначений сформулювати чітко і правильно розуміння ролі державної (української) мови у професійній діяльності; забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення у різноманітних комунікативних ситуаціях; виробити навички оперування фаховою термінологією, редагування, коригування текстів професійного спрямування тощо.

Курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)» у подальшому забезпечить комунікативний складник дисциплін, що вивчатимуть студенти зазначеної спеціальності, та навчальної практики.

2. Мета навчальної дисципліни: сформулювати високий рівень комунікативної культури у сфері професійного спілкування в його усній та писемній формах, виробити навички практичного володіння мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами.

3. Пререквізити. Українська мова (шкільний курс). Актуальні питання історії та культури України. Іноземна мова (за професійним спрямуванням).

4. Результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має набути таких **компетентностей:**

Соціально-особистісні компетентності:

- виконувати різноманітні соціальні ролі, досягти вміння презентувати себе, колектив, Україну;
- виступати з усними повідомленнями, ставити запитання, дискутувати, вести ділове спілкування в усній або в письмовій формі.

Загальнопрофесійні компетентності:

- застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- використовувати набуті знання в своїй майбутній професійній діяльності;
- спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- зміст поняття українська мова за професійним спрямуванням;
- типологію норм української літературної мови;
- основні характеристики офіційно-ділового та наукового стилів;
- загальні вимоги до складання та оформлення професійних текстів і документів;
- основні ознаки культури професійного мовлення;
- основи культури усного і писемного професійного мовлення;
- етикет ділового спілкування.

вміти:

- використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів у професійній сфері;
- послуговуватися лексикографічними джерелами (словниками) та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури;

Тема 2. Лексичні та стилістичні норми сучасної української літературної мови у професійному мовленні. Особливості наукової та офіційно-ділової лексики сучасної української мови.	12		4			8	12		2			10
Тема 3. Культура писемного мовлення (технічні правила оформлення наукового та офіційно-ділового текстів). Форми опрацювання наукового тексту: планування, тезування, конспектування, анотування, реферування. Основні кліше в науковому тексті.	6		2			4	12		1			11
Тема 4. Укладання й редагування документів з кадрово-контрактних питань. Корисні поради щодо написання резюме. Стислість, мінімізація, впорядкованість, шрифти. Їхня роль у резюме. Розділи резюме та їх детальна характеристика. Словничок корисних слів (ключові слова) для вдалого резюме.	12		4			8	12		1			11
Тема 5. Культура усного мовлення. Орфоепічні та акцентні норми сучасної української літературної мови у професійному мовленні. Електронна презентація наукового виступу. Науковий етикет.	12		4			8	12					12
Разом за ЗМ 2	60		20			40	60		6			54
Усього годин	90		30			60	90		8			82

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1.	Українська мова – державна мова в Україні. Державна мова й мови національних меншин.
2.	Походження назви “Україна”, “український”. Основні етапи становлення і розвитку української мови.
3.	Літературна мова як вищий щабель розвитку мови. Поняття мовної норми. Види норм.
4.	Становлення й розвиток офіційно-ділового стилю української мови.
5.	Орфографічні норми сучасної української літературної мови у професійному мовленні.
6.	Документ як специфічний текст. Поняття про документ. Типи документів.
7.	Формуляр-зразок. Реквізити, їхня характеристика, норми дотримання.
8.	Норми дотримання і порядок розміщення основних реквізитів (реквізити „дата”, „адресат”, „адресант”, „назва документа”, „підпис”).
9.	Оформлення сторінки документа. Оформлення тексту документа. Вимоги до тексту документа.
10.	Документи з кадрово-контрактних питань. Автобіографія (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Резюме (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Заяви (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Характеристика (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Рекомендаційний лист.

	Вимоги та характеристика. Особовий листок (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів).
11.	Довідково-інформаційні документи. Звіт (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Оголошення (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Пояснювальна записка (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів).
12.	Особисті офіційні документи. Доручення (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Розписка (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів).
13.	Види офіційних ділових листів, їх характеристика.
14.	Основні реквізити ділового листа, правила оформлення. Вимоги до тексту ділового листа. Мовні засоби оформлення реквізитів ділового листа, його початку, завершення.
15.	Мовленнєвий етикет як елемент етики професійного спілкування. Поняття мовленнєвого етикету. Різновиди мовленнєвого етикету. Стандартні етикетні ситуації та їхнє мовне оформлення
16.	Невербальні засоби мовленнєвого етикету у професійному спілкуванні.
17.	Візитна картка як атрибут ділової людини, її характеристика, реквізити та особливості використання.
18.	Правила телефонної розмови. Службові та приватні розмови. Голос і поза в розмові по телефону. Смс-комунікація. Типи та норми.
19.	Етика Інтернет-спілкування. Вербальні й невербальні (смайли та ін.) засоби у повідомленнях, постах, коментарях. Проблема „мови Інтернету” як окремого типу (стилю) комунікативної поведінки.
20.	Індивідуальне спілкування. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Співбесіда з роботодавцем.
21.	Колективне спілкування (наради, збори, перемовини, дискусії). Мета, стратегія, тактика обговорення і ухвалення рішень. Способи ведення дискусії (діалог, полілог).
22.	Види й жанри публічного мовлення. Публічний виступ як важливий засіб комунікації. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу.
23.	Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні і комунікативні принципи презентації.

6. Система контролю та оцінювання

Формами поточного контролю є усні і письмові відповіді на практичних заняттях, письмові роботи різних видів (диктанти, редагування текстів, створення фахових текстів), тестування, творчі роботи.

Формою підсумкового контролю є *іспит*.

У процесі оцінювання навчальних досягнень застосовуємо такі **засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання**:

- **засоби усного контролю**: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, презентації результатів виконаних завдань,
- **засоби письмового контролю**: контрольні роботи, модульне письмове тестування, підсумкове тестування, самостійні роботи, виконання вправ, написання есе, рефератів,
- **засоби самоконтролю**: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

А 90–100 (“відмінно”) – студенти продемонстрували високий рівень комунікативної культури у сфері професійного спілкування в його усній та писемній формах; ґрунтовно опрацювали рекомендовані до кожної теми джерела та спеціальну літературу, вміють використовувати їх для аргументації тих чи тих положень, розкриваючи відповідні теми; виявили глибоке розуміння мовних процесів та явищ; вільно оперують відповідною науковою

термінологією, передбаченою програмою; уміють майстерно застосовувати основні мовні норми сучасної української літературної мови на практиці, самостійно створюють основні документи відповідно до фаху, володіють навичками високої культури усного та писемного мовлення; систематично, кваліфіковано, з використанням матеріалів із додаткової літератури, брали участь у практичних заняттях; глибоко опрацювали всі питання, передбачені для самостійного вивчення; глибоко висвітлили питання підсумкової модуль-контрольної роботи, продемонстрували високий рівень комунікативної культури.

В 80–89 (“добре”) – студенти продемонстрували достатньо високий рівень комунікативної культури у сфері професійного спілкування в його усній та писемній формах; виявили обізнаність й належно опрацювали рекомендовані до кожної теми основну та спеціальну літературу; добре засвоїли матеріал, який дає можливість розуміти мовні процеси і явища; продемонстрували знання теоретичного матеріалу, орієнтуються в усіх темах, уміють застосовувати основні мовні норми сучасної української літературної мови на практиці, самостійно створюють основні документи відповідно до фаху, володіють навичками літературного усного та писемного мовлення; брали активну участь у практичних заняттях; опрацювали всі питання, передбачені для самостійного вивчення; висвітлили питання підсумкової модуль-контрольної роботи.

С 70–79 (“добре”) – студенти продемонстрували достатній рівень комунікативної культури у сфері професійного спілкування в його усній та писемній формах; виявили обізнаність та добре опрацювали рекомендовані до кожної теми основну та спеціальну літературу; добре засвоїли матеріал, який дає можливість розуміти мовні процеси і явища; продемонстрували знання теоретичного матеріалу, орієнтуються в усіх темах, уміють застосовувати основні мовні норми сучасної української літературної мови на практиці, самостійно створюють основні документи відповідно до фаху; володіють навичками літературного усного та писемного мовлення; брали участь у практичних заняттях; опрацювали питання, передбачені для самостійного вивчення; здебільшого висвітлили питання підсумкового модуль-контрольної роботи.

Д 60–69 (“задовільно”) – студенти продемонстрували задовільний рівень комунікативної культури у сфері професійного спілкування в його усній та писемній формах; мають поверхові знання питань, передбачених програмою курсу; показали фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, які розглядали під час практичних занять; обмежилися опосередкованим вивченням основної теоретичної літератури та виконанням практичних завдань; були пасивними під час практичних занять, не виявляли належних навичок і бажання до самостійної роботи; частково висвітлили питання підсумкової модуль-контрольної роботи.

Е 50–59 (“задовільно”) – студенти продемонстрували низький рівень комунікативної культури у сфері професійного спілкування в його усній та писемній формах, мають поверхові знання, передбачені програмою курсу; показали фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, які розглядали під час практичних занять; обмежилися поверховим вивченням основної теоретичної літератури та виконанням практичних завдань; були пасивними під час практичних занять, не виявляли належних навичок і бажання до самостійної роботи; вибірково висвітлили питання підсумкової модуль-контрольної роботи.

FX 35–49 (“незадовільно”) – теоретичний матеріал курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою робіт виконано, але їх якість оцінена мінімальною кількістю балів; студент частково володіє навичками створення усних та письмових текстів, допускає значну кількість грубих граматичних, стилістичних та орфографічних помилок. Можливе підвищення оцінки за умови виконання додаткової самостійної роботи.

F 1–34 (“незадовільно”) – теоретичний матеріал курсу не засвоєний, практичні навички не сформовані, студенти не виявляли належних навичок і бажання до самостійної роботи; не опрацювали рекомендованої літератури, не орієнтуються у аналізованих мовних процесах і явищах; не виявляли бажання виконувати домашні завдання; не висвітлили жодне з питань підсумкової модуль-контрольної роботи.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					40	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8		
8	4	8	10	8	6	8	8		

5. Рекомендована література

Основна

1. Бичкова Т. С., Івасюта М. І. Українська мова за професійним спрямуванням: практикум для студентів географічного факультету. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018. 160 с.
2. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням.: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 624 с.
3. Козаченко Г. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ, 2017. 336 с.
4. Колоїз Ж. В., Березовська-Савчук Н. А. Українська мова професійного спілкування в аспекті теорії стилів та культури мовлення: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С.В., 2019.131с.
5. Культура фахового мовлення: навчальний посібник / Укл.: Н. Д. Бабич, К. Ф. Герман, А. А. Ковтун, К. М. Лук'янюк, Н. І. Рудьова, М. С. Скаб, М. В. Скаб ; за заг. ред. Н. Д. Бабич. 4-е вид., уточн. й доповн. Чернівці: Книги–ХХІ, 2014. 556 с.
6. Линчак, І. М., Матвєєва Г. В. Українська мова (за професійним спілкуванням): навч. посіб. Херсон: Олді-Плюс, 2014. 330 с.
7. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови: навч. посіб. К.: ВЦ “Академія”, 2007. 360 с.
8. Погиба Л. Г., Голіченко Л. М., Житар І. В. Українська мова за професійним спрямуванням (самостійна та індивідуальна робота): навч. посіб. Київ: Кондор, 2015. 190 с.
9. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. 216 с.
10. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник / за ред. С.М. Луцак. – Київ, 2017. 360 с.
11. Шевчук С. В. Українське професійне мовлення: навч. посіб. Київ: Алерта, 2011. 248 с.
12. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ: Алерта, 2011. 696 с.

Додаткова

1. Бабич Н. Д. Стили, підстили чи жанри літературної мови // Наук. вісник Чернівецького ун-ту: зб. наук. праць. Вип. 93. Слов. філол. Чернівці: Рута, 2002. С. 92–101.
2. Беценко Т. Історія становлення та формування офіційно-ділового стилю української мови // Наук. вісник Чернівецького ун-ту: зб. наук. праць. Вип. 117–118. Слов. філологія. Чернівці: Рута, 2001. С. 45–52.
3. Горпинич В. О. Словник географічних назв України (топоніми та відтопонімні прикметники). К.: Довіра, 2001. 526 с.
4. Гриджук О. Засвоєння фахової термінологічної лексики у процесі вивчення дисципліни “Українська мова за професійним спрямуванням” // Вісник Львів. ун-ту. Серія філол. 2010.

- Вип. 50. С.197–202. Режим доступу: publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/philology/article/view/3875.
5. Гуцул Л. Географічна термінологія як компонента мовної підготовки вчителя географії // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 132. С. 176–180. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2014_132_46.
 6. Ільїна О. В. Туризм. Рекреаційна географія: поняття і терміни. Луцьк: Терези, 2004. 104 с.
 7. Козаченко Р. О. Формування на заняттях географії комунікативної компетентності // Якість вищої освіти: сучасний стан та шляхи забезпечення: матер. всеукр. наук.-метод. інтернет-конференції педагогічних працівників вищих навчальних закладів І–ІІ р.а., 17–18 квітня 2017 р. / ред. кол.: Т. С. Прокопенко та ін. Х.: Коледж НФаУ, 2017.
 8. Непийвода Н. Ф. Мова української науково-технічної літератури: (Функціон.-стиліст. аспект). К., 1997. 303 с.
 9. Непийвода Н. Ф. Автор наукового твору: спроба психологічного портрета // Мовознавство. 2001. № 3. С. 11–23.
 10. Паламарчук Л. Б. Культура мовлення на уроках географії // Географія та основи економіки в школі. 2004. № 4.
 11. Селігей П. О. Науковець і його мова // Українська мова. 2012. № 4. С. 18–28.
 12. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2016. 627 с.
 13. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навч. посіб. К.: Академія, 2010. 213 с.
 14. Словник скорочень в українській мові / за ред. Л. С. Паламарчука. К.: Вища шк., 1988. 512 с.
 15. Стрій Л. І., Хрустик Н. М. Про правописні норми для абрєвіатур // Записки з українського мовознавства: зб. наук. праць. Одеса: Астропринт, 2001. Вип. 11. С. 91–96.
 16. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей): монографія. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 332 с.

6. Інформаційні ресурси

1. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> (“Словники України”)
2. <http://slovo.org.ua/> (Колекція українських словників)
3. <http://www.slovnuk.net> (Великий тлумачний словник сучасної української мови)
4. <http://r2u.org.ua> (Російсько-українські словники)
5. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (Українська мова : Енциклопедія)
6. <http://ulif.mon.gov.ua> (Український лінгвістичний портал)
7. <http://www.mova.info/> (Лінгвістичний портал)
8. <http://www.pravorups.net/> (Електронний “Український правопис”)
9. <http://termin.com.ua/> (Словник термінів та понять)
10. <http://www.geograf.com.ua>